

BACG

Biuro Analiz Fundacji Centrum
im. Władysława Grabskiego

ANALIZA

Czy polskie prawo i państwo sprzyjają przedsiębiorczości?

Dr Łukasz Paluch
Mateusz K. Łukomski

Kraków-Warszawa
grudzień 2025

O autorach

Dr Łukasz Paluch - Ekonomista, adiunkt w Katedrze Ekonomii i Gospodarki Żywnościowej na Wydziale Rolniczo-Ekonomicznym Uniwersytetu im. Hugona Kołłątaja w Krakowie. Absolwent studiów Master of Business Administration (MBA) „Management of Co-operative Bank”. Autor i współautor ponad 80 publikacji, w tym 5 monografii autorskich, a także artykułów naukowych, opracowań oraz ekspertyz z dziedziny nauk społecznych, w ramach dyscypliny ekonomia i finanse. Prowadzi badania naukowe w obszarze: ekonomii, finansów, bankowości, rynku finansowego, rynku kapitałowego, rynku giełdowego, rynku i logistyki pracy, zachowań konsumenckich i relacji z klientem, rozwoju zrównoważonego. Wykonawca i uczestnik 25 projektów naukowych i dydaktycznych, o zasięgu krajowym i międzynarodowym. W ramach prowadzonej działalności dydaktycznej realizuje wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, seminaria i szkolenia na studiach I i II stopnia, na kierunkach: Ekonomia, Zarządzanie, Dziennikarstwo i komunikacja społeczna, Komunikowanie promocyjno-wizerunkowe – reklama, branding, public relations oraz na studiach podyplomowych.

**dr Łukasz
Paluch**

Mateusz K. Łukomski - Dyrektor programowy Biura Analiz Centrum Grabskiego. Doktorant Uniwersytetu Warszawskiego i społecznik zaangażowany w sprawy publiczne oraz rozwój młodego pokolenia. Doświadczenie zawodowe zdobywał w instytucjach rządowych i sektorze prywatnym. Absolwent Akademii Patriotyzmu, dwóch edycji Akademii Samorządu i koordynator Akademii Nowych Mediów. Współautor kilku raportów na temat młodego pokolenia, w tym raportu końcowego #PLdlaMłodych. Działacz na rzecz promocji patriotyzmu oraz edukacji historycznej. Jest autorem publikacji naukowych, laureatem wielu nagród w obszarze popularyzacji wiedzy i historii oraz inicjatorem przedsięwzięć badawczych, w tym także aktywnym uczestnikiem konferencji krajowych i międzynarodowych. Brał także udział w wielu międzynarodowych szkoleniach z zakresu kompetencji przywódczych. Łącząc doświadczenie praktyczne, działalność naukową i aktywność społeczną, wspiera edukację młodzieży w duchu patriotycznym. W projekty naszej fundacji zaangażowany od 2021 roku.

**Mateusz K.
Łukomski**

O fundacji

Fundacja Centrum im. Władysława Grabskiego powstała w 2013 roku z myślą o upowszechnianiu wiedzy o działaniach, wartościach i dziedzictwie patrona Fundacji. Jej celem jest także wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości, edukacji ekonomicznej, finansowej, politycznej oraz historycznej. Nasze cele realizujemy poprzez działalność wydawniczą i publicystyczną, organizowanie spotkań, konferencji oraz paneli tematycznych z opisywanego zakresu. Swoje działania Centrum Grabskiego adresuje w szczególności do ludzi młodych, zwłaszcza uczniów i studentów, którym będzie wskazywało drogę osobistego rozwoju oraz zawodowego spełnienia. W swoich działaniach łączymy idee konserwatyzmu i innowacji, patriotyzmu gospodarczego z otwartością na świat oraz przedsiębiorczości i społecznej odpowiedzialności. Za swój cel uważamy także wspieranie wartościowych inicjatyw realizowanych przez ludzi młodych, szczególnie w sferze gospodarki, historii, nauki, kultury i edukacji.

O Biurze Analiz Centrum Grabskiego (BACG)

Powstanie Biura Analiz Centrum Grabskiego sfinansowano w ramach realizacji zadania: „Edukacja społeczno-ekonomiczna wraz ze strukturalnym wsparciem dla Biura Analiz Fundacji Centrum im. Władysława Grabskiego” ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO Priorytet 4. BACG jest miejscem wymiany myśli, dyskusji oraz upowszechniania idei wyznawanych przez naszego patrona Władysława Grabskiego. Działalność BACG koncentruje się na opracowywaniu analiz, raportów i ekspertyz dotyczących m.in. aktualnych wyzwań społecznych, gospodarczych i technologicznych ale również zagadnień związanych z historią, tożsamością i kulturą. Organizujemy także spotkania, dyskusje i debaty na tematy ważne społecznie.

Spis treści

Czym jest przedsiębiorczość?.....	5
Znaczenie przedsiębiorczości dla państwa i gospodarki.....	7
Co sprzyja, co przeszkadza naszej przedsiębiorczości?.....	13
Okoliczności zewnętrzne	19
Wnioski i rekomendacje	24

Analiza powstała w ramach aktywności Biura Analiz Centrum Grabskiego, którego powstanie sfinansowano w ramach realizacji zadania: „Edukacja społeczno-ekonomiczna wraz ze strukturalnym wsparciem dla Biura Analiz Fundacji Centrum im. Władysława Grabskiego” ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO Priorytet 4. Zadanie realizowano w latach 2023-2024.

Biuro Analiz Centrum Grabskiego funkcjonuje aktualnie w ramach działań Centrum Myśli Narodowej, którego powstanie dofinansowano ze środków Funduszu Patriotycznego funkcjonującego w ramach Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego – Edycja 2021 Wolność po polsku.

Dofinansowano ze środków Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego w ramach Funduszu Patriotycznego.

Czym jest przedsiębiorczość?

Rozważania na temat tego czym jest przedsiębiorczość warto zaczynać od określenia jak ją rozumiemy. Zanim jednak przejdziemy do samej definicji pojęcia przedsiębiorczość, przyjrzyjmy się złożoności i wielowymiarowości tego pojęcia. Jest to termin, który funkcjonuje równoległe w kilku porządkach znaczeniowych – naukowym, instytucjonalnym, gospodarczym, edukacyjnym oraz potocznym – a każdy z nich nadaje mu nieco inną treść i akcentuje odmienne aspekty.

Przedsiębiorczość jest pojęciem niejednoznacznym i wielowymiarowym będącym w obszarze zainteresowań badaczy różnych dyscyplin naukowych. W literaturze przedmiotu najczęściej akcentuje się znaczenie przedsiębiorczości w kontekście gospodarczym, jako będącej głównym motorem powodującym powstawanie rozmaitych produktów, usług oraz procesów technologicznych¹.

W ujęciu profesjonalnym, fachowym i akademickim przedsiębiorczość bywa analizowana jako kategoria ekonomiczna, społeczna lub psychologiczna. Opisuje się ją m.in. jako proces identyfikowania i wykorzystywania szans rynkowych, zdolność do tworzenia nowej wartości, zestaw kompetencji jednostki lub mechanizm napędzający rozwój gospodarczy. W tym sensie przedsiębiorczość nie ogranicza się wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, lecz obejmuje również innowacyjność, gotowość do podejmowania ryzyka, sprawczość i umiejętność działania w warunkach niepewności.

Równoległe funkcjonuje znaczenie instytucjonalne i praktyczne, obecne w dokumentach strategicznych, programach edukacyjnych czy politykach publicznych, gdzie

¹ Brzeziński A., Przedsiębiorczość. Teoria i praktyka, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2016, s. 7

przedsiębiorczość traktowana jest jako pożądana postawa społeczna i kompetencja kluczowa – ważna zarówno na rynku pracy, jak i w życiu obywatelskim.

Z kolei w języku potocznym przedsiębiorczość bywa rozumiana znacznie szerzej i bardziej intuicyjnie: jako zaradność, inicjatywność, „umiejętność radzenia sobie”, pomysłowość czy gotowość do podejmowania wyzwań. To znaczenie, choć mniej precyzyjne, silnie wpływa na społeczne postrzeganie tego pojęcia i jego emocjonalny wydźwięk.

Taka mnogość perspektyw sprawia, że do każdej definicji należy podchodzić z powyższym katalogiem zastrzeżeń. Poniżej zaprezentowaliśmy jednak jedną z najbardziej uniwersalnych. Definiuje ona *przedsiębiorczość jako cechę ludzkich działań polegającą na spekulacyjnej próbie określenia przyszłych stanów rynku i wykorzystania okazji do osiągnięcia zysku z powodu różnic pomiędzy cenami czynników produkcji a spodziewanymi przychodami ze sprzedaży jakiegoś dobra. Przedsiębiorczość może dotyczyć zarówno działań jednostki na rynku pracy (np. możemy być przedsiębiorczy, ucząc się rzadkiego języka programowania), którego znajomość przyniesie nam wysokie zarobki w przyszłości), jak i działań wielkich firm (przedsiębiorczym działaniem Steve'a Jobsa było m.in. stworzenie iPhone'a. Dzięki przedsiębiorczości rzadkie zasoby są coraz lepiej wykorzystywane i konsumenci mogą cieszyć się coraz większą liczbą coraz lepszych dóbr konsumpcyjnych, których potrzebują².*

Tyle definicja, ale nie o nią tutaj chodzi. Niniejsze opracowanie świadomie odchodzi bowiem od ambicji formułowania kolejnej, normatywnej definicji przedsiębiorczości. Punkt ciężkości został przesunięty z porządku teoretycznego na **praktykę życia** – na realne doświadczenia, decyzje, postawy i emocje towarzyszące działaniom określanym jako przedsiębiorcze. To właśnie codzienność funkcjonowania w warunkach niepewności, presji ekonomicznej, zmienności regulacyjnej i społecznych oczekiwań stanowi zasadniczy przedmiot analizy.

Możliwości rozwoju przedsiębiorczości są związane z wieloma, różnymi czynnikami. Jednym z nich jest charakterystyka przestrzenna miejsca, zatem, inne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości występują na obszarach wiejskich i miejskich. Na obszarach wiejskich czynniki takie jak m.in.: mała gęstość zaludnienia, niewielki popyt, duże odległości transportowe, niedostateczna kultura przemysłowa, niski poziom aktywności zawodowej poza

² Machaj M., Gwiazdowski R., *Wolna przedsiębiorczość: Podręcznik do nauki podstaw przedsiębiorczości*, wyd. 1, Wrocław: Instytut Edukacji Ekonomicznej im. Ludwiga von Misesa, 2021, s. 352, dostęp w dniu 12.12.2025r.

rolnictwem, monokultura gospodarcza, utrudniony przepływ wzorców przedsiębiorczości czy słaba infrastruktura, mogą stanowić znaczące bariery dla rozwoju przedsiębiorczości³.

Autorzy mają pełną świadomość, że znacząca część prezentowanych tu treści odbiega od klasycznego ideału obiektywności charakterystycznego dla analiz stricte akademickich. Jest to jednak zabieg celowy i uzasadniony. Jednym z kluczowych zadań oraz celów niniejszego opracowania jest bowiem **uchwycenie subiektywnych perspektyw** – sposobów postrzegania przedsiębiorczości przez samych przedsiębiorców oraz przez opinię publiczną. To właśnie odczucia, przekonania, intuicje i społeczne interpretacje w dużym stopniu kształtują decyzje, postawy i narracje wokół przedsiębiorczości, często silniej niż formalne definicje czy modele teoretyczne.

W tym sensie subiektywność nie jest tu słabością analizy, lecz jej integralnym elementem i wartością poznawczą. Badania opinii publicznej, wypowiedzi przedsiębiorców oraz obserwacje ich doświadczeń pozwalają lepiej zrozumieć, jak przedsiębiorczość jest faktycznie przeżywana i oceniana – nie jako abstrakcyjne pojęcie, lecz jako konkretna praktyka społeczna i życiowa. To właśnie na tym poziomie, a nie na poziomie definicyjnym, koncentruje się niniejsze opracowanie.

Znaczenie przedsiębiorczości dla państwa i gospodarki

Przedsiębiorczość odgrywa kluczową rolę w funkcjonowaniu państwa i gospodarki, będąc jednym z głównych mechanizmów tworzenia miejsc pracy oraz generowania trwałego wzrostu gospodarczego. To właśnie aktywność przedsiębiorców – zarówno w sektorze małych i średnich firm, jak i w dużych podmiotach – przekłada się na powstawanie nowych przedsięwzięć, rozwój istniejących organizacji oraz zwiększanie skali produkcji i usług.

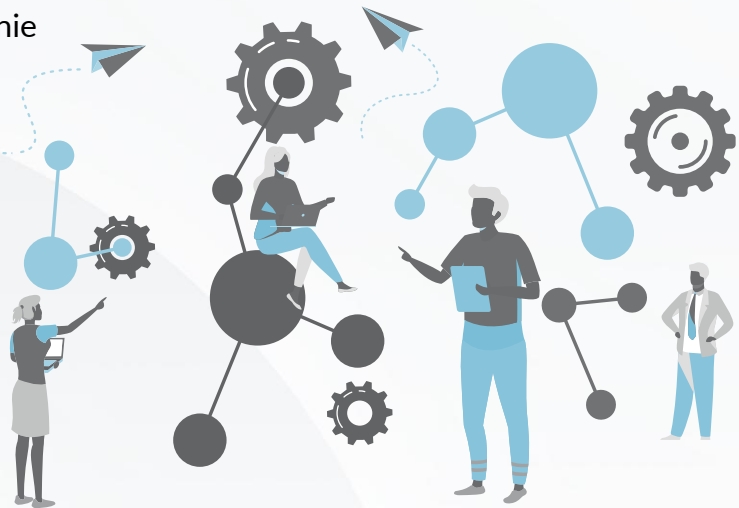
Mechanizm tworzenia miejsc pracy przez przedsiębiorczość ma charakter wielowymiarowy. Z jednej strony nowe firmy bezpośrednio generują zatrudnienie,

³ Bryła P., Determinanty rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń wynikających z implementacji programu SAPARD, „Wieś i Rolnictwo”, nr 2(143), 2009, s. 134-151.

odpowiadając na potrzeby rynkowe i wypełniając luki w ofercie towarów i usług. Z drugiej strony rozwijające się przedsiębiorstwa stymulują popyt w całych łańcuchach dostaw, co prowadzi do powstawania kolejnych miejsc pracy w sektorach współpracujących – od logistyki, przez usługi specjalistyczne, po handel i administrację. W ten sposób przedsiębiorczość działa jak katalizator aktywności gospodarczej, którego efekty wykraczają daleko poza pojedyncze podmioty.

Równolegle przedsiębiorczość jest jednym z najważniejszych motorów wzrostu gospodarczego. Innowacje produktowe i procesowe, zwiększanie efektywności, elastyczne reagowanie na zmiany popytu oraz zdolność do szybkiego wdrażania nowych rozwiązań przyczyniają się do wzrostu produktywności całej gospodarki. W dłuższej perspektywie przekłada się to na wzrost PKB, zwiększenie dochodów publicznych oraz poprawę jakości życia obywateli. Państwo zyskuje dzięki temu silniejszą bazę podatkową i większe możliwości realizacji polityk społecznych, infrastrukturalnych i rozwojowych.

W polskim kontekście znaczenie przedsiębiorczości ma także wyraźny wymiar historyczny i kulturowy. Doświadczenia z okresu zaborów, a następnie realiów gospodarki centralnie planowanej w czasach PRL, ukształtowały szczególną zdolność Polaków do „robienia interesów” w warunkach ograniczeń, niepewności

i niesprzyjających regulacji. Zaradność, umiejętność wykorzystywania okazji, elastyczność oraz skłonność do działania poza utartymi schematami stały się ważnym kapitałem społecznym, który po transformacji ustrojowej znalazł ujście w dynamicznym rozwoju sektora prywatnego.

Współcześnie ten potencjał nadal pozostaje jednym z filarów polskiej gospodarki. Przedsiębiorczość nie tylko absorbuje zmiany technologiczne i rynkowe, lecz także łagodzi skutki kryzysów gospodarczych, oferując alternatywne źródła zatrudnienia i dochodu. Z tego względu jej rola w tworzeniu miejsc pracy i napędzaniu wzrostu gospodarczego ma znaczenie strategiczne – zarówno z perspektywy państwa, jak i stabilności oraz rozwoju całego społeczeństwa.

Z przedsiębiorczością wiążą się kolejne, zdaniem autorów kluczowe zagadnienia. **Są to innowacyjność i konkurencyjność.** Innowacyjność i konkurencyjność przedsiębiorstw stanowią jeden z fundamentów długofalowego rozwoju gospodarczego państwa. W warunkach otwartej gospodarki i globalnej rywalizacji to właśnie zdolność firm do tworzenia nowych rozwiązań, doskonalenia produktów i usług oraz efektywnego konkutowania na rynkach krajowych i międzynarodowych decyduje o pozycji rozwojowej całego kraju.

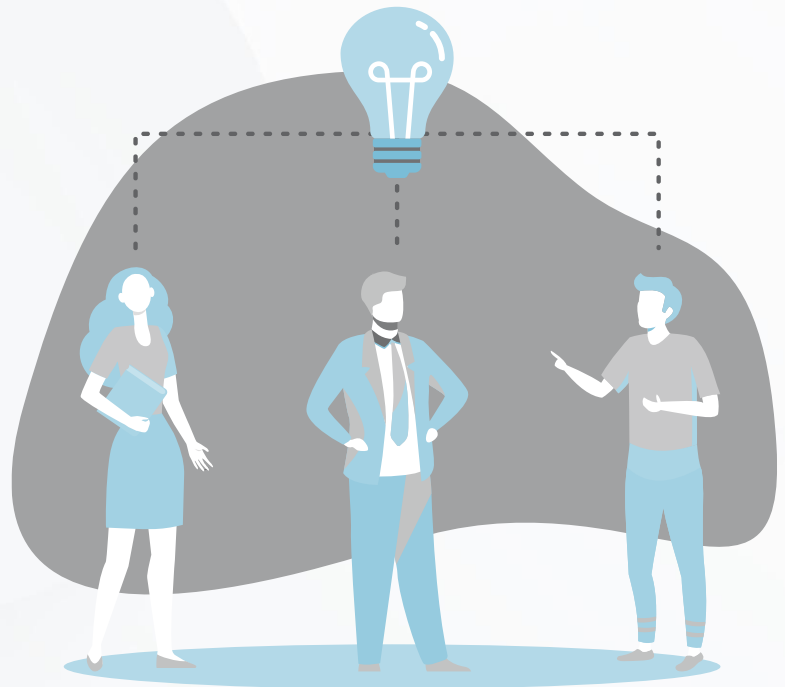
Innowacje pełnią w tym procesie rolę kluczowego mechanizmu wzrostu jakościowego. Obejmują one nie tylko przełomowe technologie, lecz także usprawnienia organizacyjne, nowe modele biznesowe, lepsze wykorzystanie danych czy bardziej efektywne sposoby zarządzania zasobami. Dzięki innowacjom przedsiębiorstwa zwiększają swoją produktywność, obniżają koszty, poprawiają jakość oferty i lepiej odpowiadają na zmieniające się potrzeby konsumentów. W skali makro przekłada się to na wzrost wartości dodanej w gospodarce, unowocześnienie struktury przemysłu oraz większą odporność kraju na wstrząsy zewnętrzne.

Konkurencyjność firm jest naturalnym efektem i jednocześnie warunkiem skutecznego wykorzystania innowacji. Przedsiębiorstwa zdolne do konkutowania nie tylko ceną, lecz także jakością, marką, technologią i obsługą klienta, budują trwałą przewagę rynkową. To z kolei umożliwia im ekspansję zagraniczną, przyciąganie inwestycji oraz uczestnictwo w międzynarodowych łańcuchach wartości. Dla państwa oznacza to wzrost eksportu, napływ kapitału, rozwój kompetencji pracowników oraz wzmacnianie pozycji gospodarczej na arenie międzynarodowej.

Do kluczowych rynkowych czynników konkurencyjności zalicza się: koszty, jakość, zróżnicowanie oferty i jej unikatowość, marketing oraz pozycję firmy na rynku, a prowadzone prace empiryczne skupiały się przede wszystkim na bezpośrednich źródłach powstawania i rozwoju wskazanych czynników konkurencyjności⁴.

⁴ Kraszewska M., K. Pujer K., Konkurencyjność przedsiębiorstw – sposoby budowania przewagi konkurencyjnej, Wydawnictwo Exante, Wrocław 2017, s. 12.

W polskich realiach innowacyjność i konkurencyjność coraz częściej opierają się na kreatywności, elastyczności i zdolności adaptacyjnej przedsiębiorców. Choć przez wiele lat przewagą polskich firm była przede wszystkim relatywnie niska cena pracy, obecnie coraz wyraźniej widać przesunięcie w stronę przewag opartych na wiedzy, specjalizacji i jakości. Doświadczenie funkcjonowania w zmiennym otoczeniu regulacyjnym i rynkowym sprzyja szybkiemu uczeniu się, eksperymentowaniu i poszukiwaniu niestandardowych rozwiązań – cech istotnych dla procesów innowacyjnych.

Z perspektywy rozwoju kraju innowacyjne i konkurencyjne firmy pełnią także istotną funkcję modernizacyjną. Podnoszą standardy zarządzania, wprowadzają nowe technologie do gospodarki, tworzą zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowaną kadrę oraz stymulują rozwój edukacji i badań. W efekcie innowacyjność przestaje być wyłącznie cechą pojedynczych przedsiębiorstw, a staje się elementem ekosystemu gospodarczego, który wzmacnia potencjał rozwojowy państwa jako całości.

Powyżej opisano mechanizmy gospodarcze związane z przedsiębiorczością. Ma ona jednak także inny wymiar, w pełni mierzalny i finansowy. Przedsiębiorczość ma bowiem bezpośredni i pośredni wpływ na stabilność oraz kondycję finansów publicznych państwa, przychody tegoż oraz całokształt gospodarki. Aktywność gospodarcza przedsiębiorstw stanowi jedno z podstawowych źródeł dochodów budżetowych, a jej skala i dynamika w istotny sposób determinują możliwości realizacji polityk publicznych, finansowania usług społecznych oraz inwestycji rozwojowych.

Podstawowym mechanizmem oddziaływania przedsiębiorczości na budżet państwa są **podatki, daniny i składki publiczne**. Przedsiębiorcy, zarówno jako podmioty gospodarcze, jak i pracodawcy, zasilają finanse publiczne poprzez podatki dochodowe, podatki pośrednie (w szczególności VAT), składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz liczne opłaty

sektorowe i lokalne. Co istotne, wpływy te nie są ograniczone wyłącznie do bezpośrednich obciążeń firm – każda nowa działalność gospodarcza i każde utworzone miejsce pracy generują dodatkowe dochody budżetowe związane z konsumpcją, zatrudnieniem i obrotem gospodarczym.

Rozwinięta przedsiębiorczość wpływa również na **stabilność systemu finansów publicznych**. Szeroka baza aktywnych podmiotów gospodarczych zmniejsza zależność budżetu państwa od wąskiej grupy największych podatników i ogranicza wrażliwość finansów publicznych na wahania koniunktury w pojedynczych sektorach. W tym sensie przedsiębiorczość pełni funkcję amortyzującą – dywersyfikując źródła dochodów państwa i zwiększając jego odporność na kryzysy gospodarcze.

Istotnym, choć często mniej dostrzeganym aspektem, jest wpływ przedsiębiorczości na **poziom i strukturę inwestycji**. Prywatne inwestycje przedsiębiorstw w infrastrukturę, technologie, kapitał ludzki i rozwój kompetencji zmniejszają presję na wydatki publiczne, a jednocześnie wzmacniają potencjał wzrostowy gospodarki. Inwestycje te tworzą efekt mnożnikowy – pobudzając popyt, rozwój lokalnych rynków oraz wzrost dochodów publicznych w kolejnych latach.

Z perspektywy państwa przedsiębiorczość ma zatem znaczenie nie tylko fiskalne, lecz także strategiczne. Aktywne, rozwijające się firmy zwiększają przestrzeń do prowadzenia odpowiedzialnej polityki budżetowej, umożliwiają finansowanie edukacji, ochrony zdrowia, infrastruktury i bezpieczeństwa, a jednocześnie tworzą warunki do dalszego rozwoju gospodarczego. W długim okresie to właśnie trwała i powszechna przedsiębiorczość stanowi jeden z najważniejszych filarów zdrowego i przewidywalnego systemu finansów publicznych.

Jak widać z powyższych rozważań przedsiębiorczość, jako zjawisko o wielowymiarowym charakterze, pełni w gospodarce funkcję fundamentalną. Jej znaczenie wyraża się zarówno w tworzeniu miejsc pracy, generowaniu dochodów budżetowych, stymulowaniu innowacji, jak i w budowaniu konkurencyjności całego kraju. To dzięki aktywności przedsiębiorców gospodarka staje się bardziej elastyczna, innowacyjna i odporniejsza na wstrząsy rynkowe, a państwo zyskuje stabilniejsze podstawy do prowadzenia polityki rozwojowej.

W ramach szerszego spektrum przedsiębiorczości wyodrębnić można szczególnie dynamiczną i strategicznie istotną podgrupę – **start-upy**. Stanowią one ważny element

ekosystemu gospodarczego, koncentrując się na innowacyjnych rozwiązaniach, nowych modelach biznesowych oraz ekspansji na rynki krajowe i międzynarodowe. Start-upy wyróżniają się wysokim potencjałem wzrostu, elastycznością działania oraz skłonnością do podejmowania ryzyka – cechami, które w tradycyjnych przedsiębiorstwach są często mniej wyraźne.

Rola start-upów w gospodarce jest wielopłaszczyznowa. Po pierwsze, **stymulują innowacyjność**, wprowadzając nowe technologie, produkty i usługi, które w dłuższej perspektywie mogą zmieniać całe sektory gospodarki. Po drugie, **kreują miejsca pracy wysokiej jakości**, często wymagające specjalistycznych kompetencji, co przyczynia się

do rozwoju kapitału ludzkiego i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Po trzecie, start-upy wspierają **konkurencyjność całego rynku**, wprowadzając presję na tradycyjne przedsiębiorstwa do modernizacji i efektywnego działania.

Wreszcie, start-upy pełnią funkcję katalizatora w ekosystemie gospodarczym – przyciągają inwestycje, tworzą powiązania z innymi przedsiębiorstwami, instytucjami badawczo-naukowymi oraz sektorem

publicznym. W ten sposób generują efekt mnożnikowy, zwiększając dynamikę rozwoju całego systemu gospodarczego. W kontekście strategicznym, wspieranie start-upów staje się nie tylko narzędziem wzrostu gospodarczego, lecz także mechanizmem zwiększającym odporność kraju na zmiany rynkowe oraz budującym przewagę konkurencyjną na poziomie międzynarodowym.

Reasumując, **przedsiębiorczość jest jednym z kluczowych filarów funkcjonowania państwa i rozwoju gospodarki. Tworzy miejsca pracy, zwiększa dochody budżetowe poprzez podatki i składki, stymuluje innowacje oraz wzmacnia konkurencyjność przedsiębiorstw. Dzięki elastyczności i zdolności do szybkiego reagowania na zmiany rynkowe przedsiębiorcy przyczyniają się do wzrostu gospodarczego i modernizacji gospodarki, a także zwiększają odporność państwa na kryzysy ekonomiczne. W perspektywie strategicznej przed-**

siębiorczość buduje trwałe podstawy dla stabilności finansów publicznych, rozwoju technologicznego i społecznego oraz wzmocnienia pozycji kraju na arenie międzynarodowej.

Co sprzyja, co przeszkadza naszej przedsiębiorczości?

Ocena warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce jest wśród przedsiębiorców złożona i niejednoznaczna. Z jednej strony wskazują oni na liczne atuty polskiego rynku i instytucjonalnego otoczenia biznesu, z drugiej – na istotne bariery, które utrudniają rozwój firm, ograniczają skłonność do inwestowania i zwiększają poczucie niepewności. Niniejsza część opracowania koncentruje się na tym, jak obowiązujące uregulowania i realia gospodarcze są **postrzegane przez samych przedsiębiorców**, a nie wyłącznie na ich formalnym kształcie.

Atuty polskiego rynku i otoczenia regulacyjnego

Do najczęściej wskazywanych atutów polskiego rynku należy jego **skala i potencjał wzrostu**. Duży rynek wewnętrzny, relatywnie stabilny popyt oraz strategiczne położenie geograficzne sprzyjają zarówno rozwojowi firm krajowych, jak i ekspansji zagranicznej. Przedsiębiorcy podkreślają również **wysoką jakość kapitału ludzkiego** – kompetencje pracowników, ich elastyczność oraz zdolność do szybkiego uczenia się i adaptacji do nowych warunków.

Istotnym atutem są także rozwijające się **instrumenty wsparcia dla przedsiębiorców**, w tym środki publiczne i fundusze europejskie, programy grantowe. W ostatnich latach zauważalna jest również cyfryzacja części procesów administracyjnych, która – choć wciąż niepełna – w pewnym stopniu ułatwia kontakt z administracją publiczną i ogranicza czasochłonność formalności.

Jakie są motywacje zakładania nowych firm? Badania prowadzone w ramach GEM pozwalają przyjrzeć się tym właśnie przyczynom, które na przestrzeni ostatnich dwóch dekad skłaniały ludzi do założenia firmy. Do roku 2018 motywacje młodych przedsiębiorców były

rozpatrywane przez badaczy jako⁵:

- **pozytywne** – związane z chęcią wykorzystania szansy na uzyskanie niezależności czy wzrost dochodów, jaką daje własna firma, oraz
- **negatywne** – określane jako konieczność założenia firmy z powodu braku możliwości znalezienia satysfakcjonującej pracy najemnej.

W 2019 r., po przeglądzie literatury oraz zrealizowaniu pilotaży w wybranych krajach, zdecydowano o zmianie podejścia do mierzenia motywacji. W miejsce ww. dychotomicznego ujęcia zagadnienia, w kwestionariuszu badania ilościowego pojawiło się pytanie o 4 różne rodzaje czynników motywujących, z których każdy podlegał ocenie respondentów w 5-stopniowej skali⁶.

W roku 2020, po raz drugi w historii badania, zwrócono się do respondentów – osób, będących na etapie zakładania lub prowadzenia działalności przez okres krótszy niż 3,5

roku – z pytaniem, czy powodem, dla którego założyły firmę, było to, że chcą:

1. „zmienić świat”, co oznacza dążenie do realizacji pragnienia tworzenie czegoś, co ma sens, znaczenie;
2. „mocno się wzbogacić lub osiągać wysokie dochody”, innymi słowy zarabiać relatywnie duże pieniądze;
3. „kontynuować rodzinną tradycję”;
4. „zapewnić sobie utrzymanie, ponieważ za mało jest ofert pracy na rynku”.

Warto zauważyć, że wśród wskazanych wyżej motywacji nie uwzględniono dążenia do niezależności czy autonomii. Stało się tak z uwagi na wyniki pilotaży, które pokazały, że powód ten jest ważny niemal dla każdego przedsiębiorcy i jako taki nie stanowi czynnika

⁵ Raport z badania Global Entrepreneurship Monitor Polska 2021, Warszawa 2021, s. 49.

⁶ Raport z badania Global Entrepreneurship Monitor Polska 2021, Warszawa 2021, s. 50.

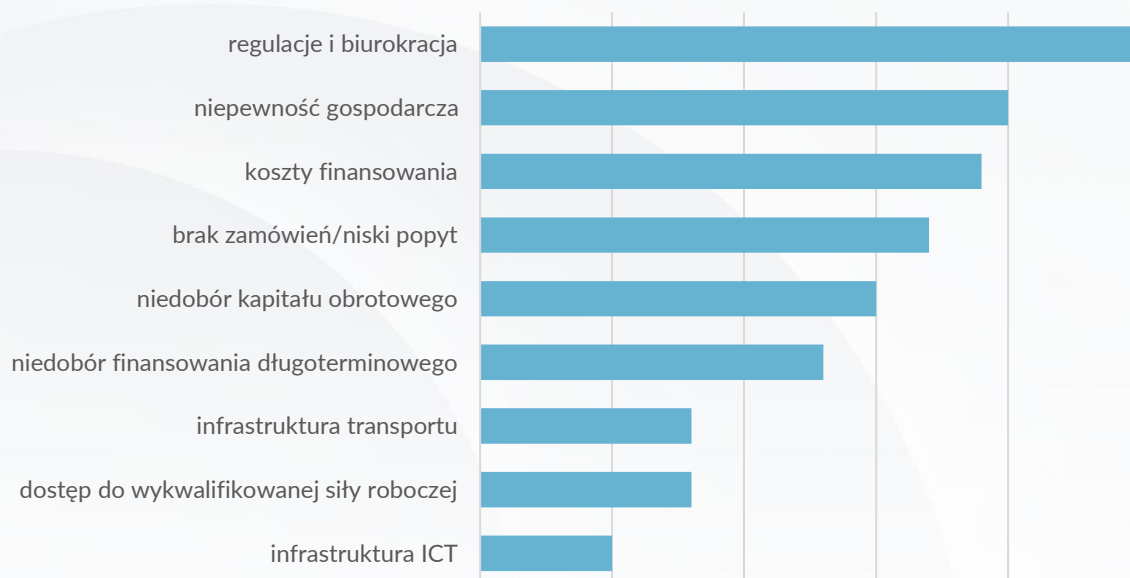
różnicującego.

Bariery rozwojowe przedsiębiorczości

Przedsiębiorcy wskazują na szereg **barier systemowych**, które istotnie ograniczają swobodę prowadzenia działalności gospodarczej i utrudniają planowanie długofalowego rozwoju.

Na wykresie poniżej przedstawiono największe przeszkody dla rozwoju działalności gospodarczej według danych z badań *International Business Report 2013*, czyli ponad dekadę temu, przeprowadzanych wśród właścicieli i zarządzających firmami z ponad 40 krajów świata⁷.

Największe przeszkody dla rozwoju działalności gospodarczej (procent odpowiedzi 4 lub 5 w skali od 1 do 5, gdzie 5 oznacza największy wpływ na ograniczenie działalności)

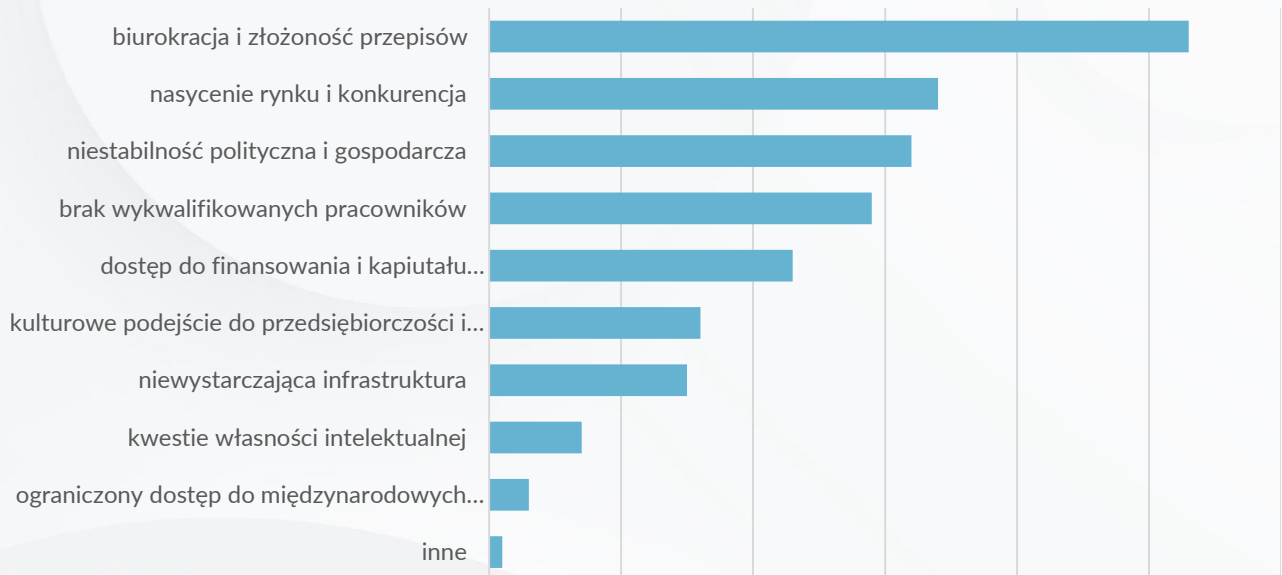

Źródło: IBR 2013, Największe przeszkody dla rozwoju działalności gospodarczej.

⁷ Bariery prawne w rozwoju firm rodzinnych w Polsce, Najwyższa Izba Kontroli, Kielce 2028., s.7

Jak wyglądały odpowiedzi na podobnie postawione pytanie w naszym kraju w roku 2025?
Oto wyniki (tabela poniżej).

Jakie są najważniejsze bariery dla przedsiębiorczości w Polsce?

Źródło: Money.pl

Jedną z najczęściej wymienianych przeszkód pozostaje niezmiennie **nadmierna biurokracja**. Złożoność procedur administracyjnych, rozbudowane obowiązki sprawozdawcze oraz konieczność kontaktu z wieloma instytucjami generują dodatkowe koszty i obciążają

przedsiębiorców czasowo, odciągając ich od działalności operacyjnej i rozwojowej.

W badaniu przeprowadzone przez firmę EY „Barometr Przedsiębiorczości 2025”, a które przeprowadzono w pierwszym kwartale 2025 roku ponad połowa (53 proc.) ankietowanych wymienia

biurokrację i nadmierne regulacje jako podstawowy i główny problem. Jest on **jeszcze bardziej dotkliwy w innych krajach regionu**, gdzie wskazało go 62 proc. respondentów⁸.

Kolejną istotną barierą jest **brak przejrzystego i stabilnego systemu podatkowego**. Przedsiębiorcy zwracają uwagę na częste zmiany przepisów, niejednoznaczne interpretacje oraz rozbieżności w stosowaniu prawa przez organy skarbowe. W połączeniu ze **stosunkowo wysokim poziomem obciążeń podatkowych i składkowych** zwiększa to poczucie ryzyka i utrudnia racjonalne planowanie finansowe.

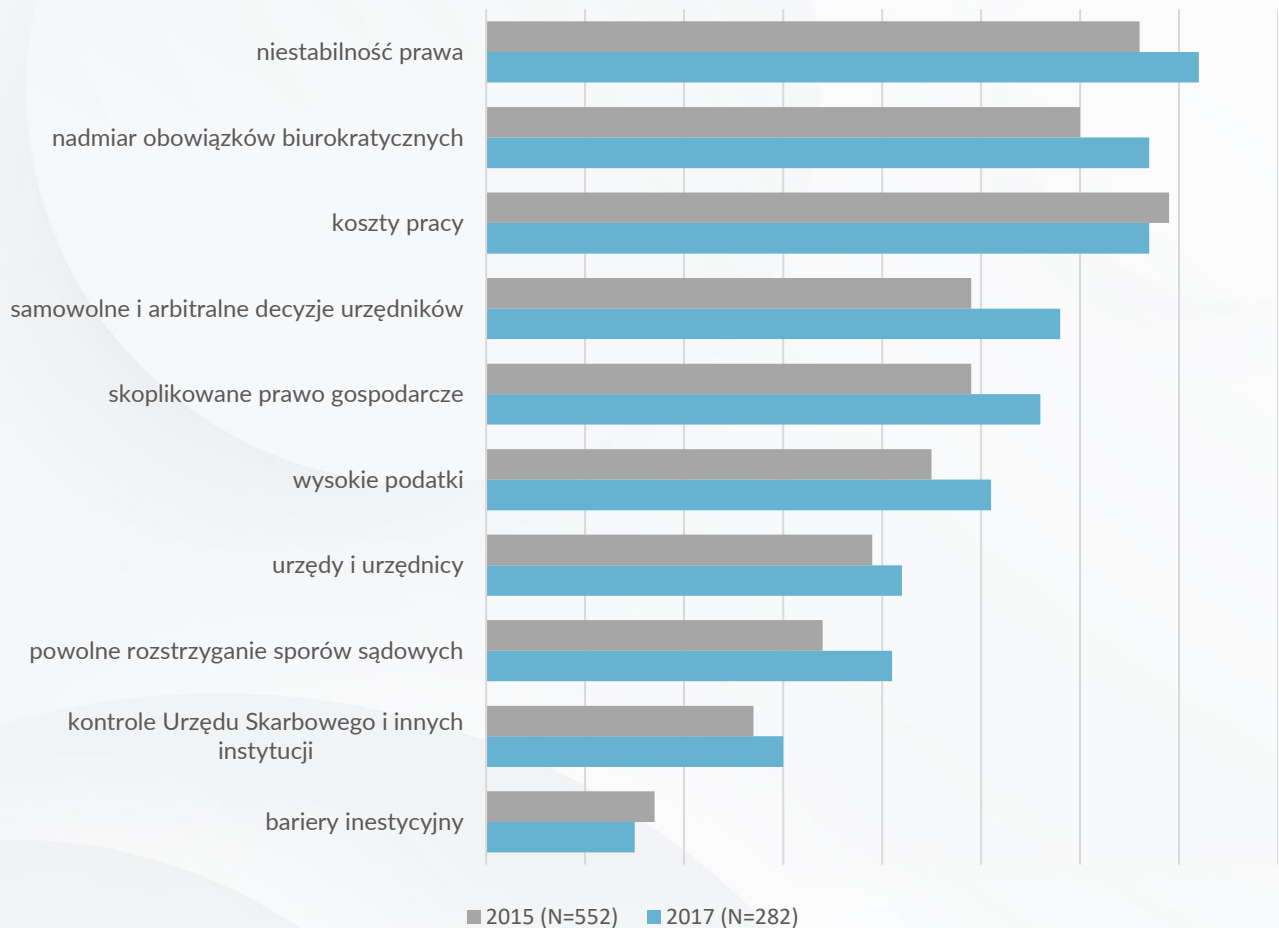
Kolejnym problemem są rosnące **koszty pracy** stanowiące coraz większe wyzwanie, szczególnie dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Wzrost wynagrodzeń, składek oraz dodatkowych obowiązków pracodawcy, choć zrozumiały z perspektywy polityki społecznej, w praktyce ogranicza możliwości inwestycyjne firm i ich konkurencyjność kosztową.

Przedsiębiorcy często wskazują także na **nieczytelność i niespójność prawa**. Przepisy bywają nadmiernie skomplikowane, a ich praktyczne stosowanie wymaga korzystania z kosztownej obsługi prawnej i doradczej. Brak jasnych, stabilnych reguł gry sprzyja ostrożności inwestycyjnej i zniechęca do podejmowania ryzyka gospodarczego.

Problem ten w badaniu *„Bariery prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce”* przeprowadzonego przez Maison&Partners na zlecenie Związku Przedsiębiorców i Pracodawców, wymieniano jako najpoważniejszy (poniżej).

⁸ Badanie objęło ponad tysiąc przedsiębiorstw z 16 krajów, w tym 179 firm z Polski. <https://www.money.pl/gospodarka/polscy-przedsiębiorcy-wciąż-pelni-obaw-oto-największe-bariery-7183575586536032a.html>, dostęp w dniu 12.12.2025r.

Największe przeszkody w prowadzeniu działalności gospodarczej w Polsce w 2015 i 2017 r.

Źródło: Maison&Partners na zlecenie Przedsiębiorców i Pracodawców 2017, Bariery prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.

Do innych barier zaliczane są m.in. ograniczony dostęp do finansowania dla mniejszych podmiotów, szczególnie na wczesnym etapie rozwoju, niedostosowanie części regulacji do realiów nowoczesnej gospodarki cyfrowej oraz niski poziom zaufania pomiędzy biznesem a administracją publiczną.

Między potencjałem a ograniczeniami

Obraz polskiej przedsiębiorczości wyłaniający się z opinii samych przedsiębiorców jest zatem ambiwalentny. Z jednej strony istnieje znaczący potencjał rynkowy, kapitał ludzki

i zdolność adaptacyjna firm. Z drugiej – bariery regulacyjne i kosztowe, które ograniczają tempo rozwoju i skłonność do podejmowania długofalowych wyzwań. Zrozumienie tej perspektywy jest kluczowe dla projektowania skutecznych polityk publicznych sprzyjających przedsiębiorczości.

Okoliczności zewnętrzne

Na warunki prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce w coraz większym stopniu wpływają **czynniki zewnętrzne**, pozostające poza bezpośrednią kontrolą przedsiębiorców i państwa. Ich znaczenie wzrosło szczególnie w ostatnich latach, kiedy otoczenie gospodarcze stało się bardziej nieprzewidywalne, a ryzyka o charakterze globalnym i regionalnym zaczęły bezpośrednio oddziaływać na decyzje inwestycyjne i strategie rozwojowe firm.

Jednym z najważniejszych czynników destabilizujących pozostaje **niestabilność geopolityczna związana z wojną w Ukrainie**. Konflikt ten wpływa nie tylko na poczucie bezpieczeństwa w regionie, lecz także na rynki energii, surowców i transportu. Przedsiębiorcy funkcjonują w warunkach podwyższonej niepewności, zmiennych cen oraz zakłóceń w łańcuchach dostaw, co utrudnia planowanie produkcji, kontraktów i inwestycji długoterminowych. Dodatkowo, bliskość konfliktu zwiększa postrzegane ryzyko inwestycyjne, co może ograniczać napływ kapitału zagranicznego.

Według raportu EY Barometr Przedsiębiorczości 2025, aż 68 proc. polskich przedsiębiorców obawia się, że niestabilność geopolityczna negatywnie wpłynie na sytuację finansową ich firm. To wynik niższy niż średnia dla regionu Europy Środkowej, Wschodniej i Południowo-Wschodniej wynosząca 74%⁹.

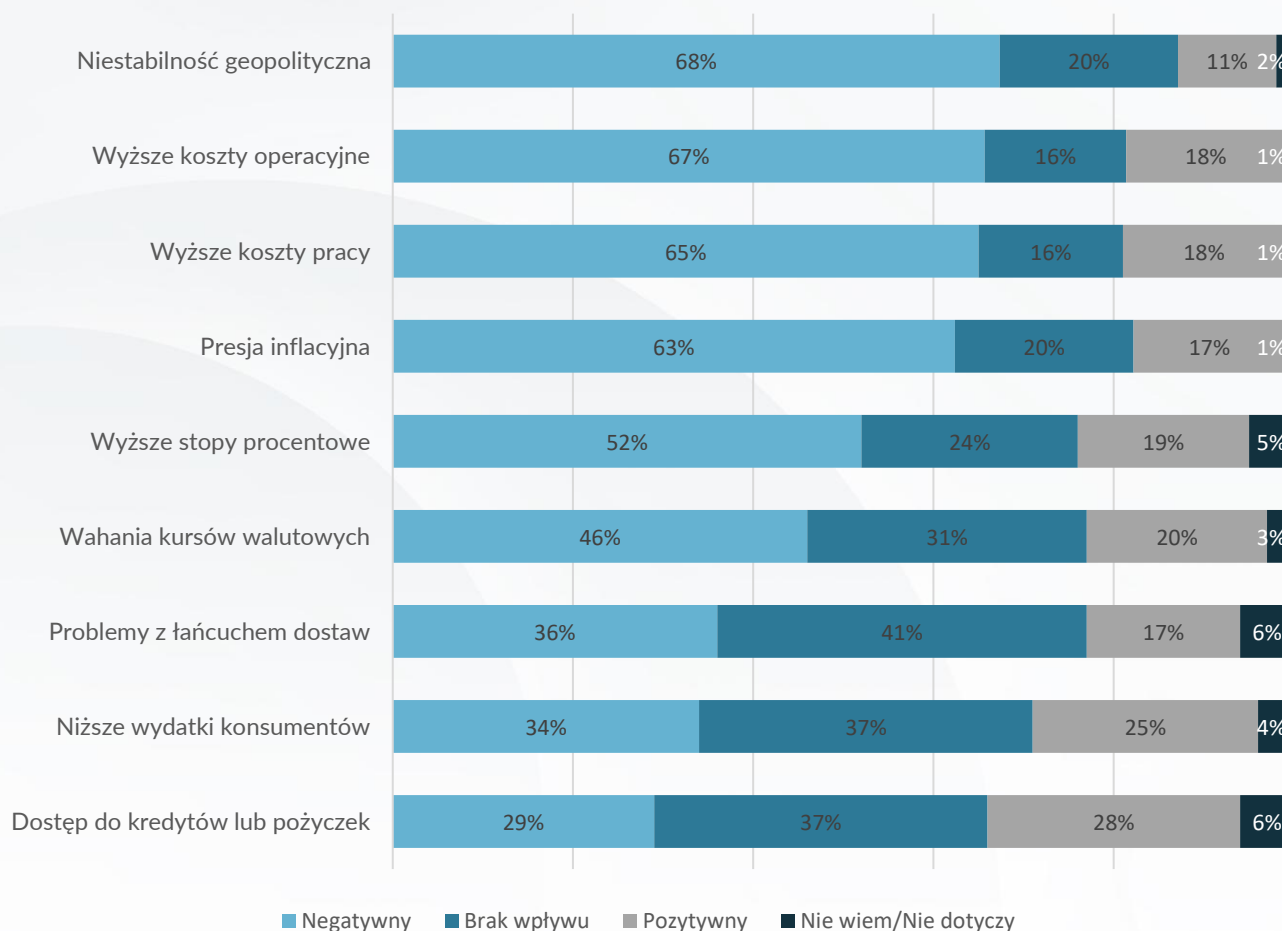
Niestabilność geopolityczna stanowi kluczowe wyzwanie dla firm w całym regionie. W Polsce 68 proc. ankietowanych spodziewa się, że wpłynie ona negatywnie na bezpieczeństwo finansowe ich przedsiębiorstw. Sytuacja wywołana między innymi agresją Rosji na Ukrainę budzi obawy wśród przedsiębiorców, choć polskie firmy wydają się nieco mniej zaniepokojone niż średnia

⁹ <https://www.money.pl/gospodarka/polscy-przedsiębiorcy-wciąż-pelni-obaw-oto-największe-bariery-7183575586536032a.html>, dostęp w dniu 12.12.2025r.

regionalna. W pozostałych badanych krajach, takich jak Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy czy Węgry, obawy związane z geopolityką wyraziło 74 proc. respondentów¹⁰.

Kolejną istotną okolicznością zewnętrzną są **rosnące koszty pracy na polskim rynku pracy**, które – choć częściowo wynikają z czynników krajowych – pozostają silnie powiązane z trendami demograficznymi, presją płacową w regionie oraz regulacjami międzynarodowymi. Wzrost kosztów zatrudnienia wpływa na konkurencyjność firm, szczególnie tych działających w sektorach pracochłonnych, i zmusza przedsiębiorców do poszukiwania oszczędności, automatyzacji lub przenoszenia części działalności poza granice kraju.

Jak poniższe zjawiska wpłyną na bezpieczeństwo finansowe firmy w ciągu najbliższych 12 miesięcy?

¹⁰ <https://www.money.pl/gospodarka/polscy-przedsiębiorcy-wciąż-pelni-obaw-oto-największe-bariery-7183575586536032a.html>, dostęp w dniu 12.12.2025r.

Źródło: money.pl¹¹

Na konkurencyjność polskiej gospodarki oddziałują również **wymogi związane z europejską polityką klimatyczną**, w tym założenia Zielonego Ładu. Choć cele transformacji energetycznej i środowiskowej mają długofalowe uzasadnienie, w krótkiej i średniej perspektywie oznaczają dla wielu firm wzrost kosztów, konieczność ponoszenia nakładów inwestycyjnych oraz dostosowywania się do skomplikowanych regulacji. Dla przedsiębiorstw z państw takich jak Polska, gdzie struktura energetyczna i przemysłowa wciąż opiera się w dużej mierze na tradycyjnych źródłach energii, proces ten bywa szczególnie obciążający.

*Największym wyzwaniem kosztowym dla polskich firm są ceny energii i mediów - wskazało je aż 69 proc. respondentów. **Problem ten jest odczuwalny w całym regionie, jednak polscy przedsiębiorcy obawiają się go nieco bardziej** - różnica wynosi 6 punktów procentowych w porównaniu do średniej regionalnej¹².*

Ważnym czynnikiem zewnętrznym jest członkostwo Polski w Unii Europejskiej. Przystąpienie do UE dało Polsce impuls do przyspieszenia rozwoju gospodarczego.

¹¹ <https://www.money.pl/gospodarka/polscy-przedsiębiorcy-wciaz-pelni-obaw-oto-największe-bariery-7183575586536032a.html>, dostęp w dniu 12.12.2025r.

¹² <https://www.money.pl/gospodarka/polscy-przedsiębiorcy-wciaz-pelni-obaw-oto-największe-bariery-7183575586536032a.html>, dostęp w dniu 12.12.2025r.

Ekonomiczne korzyści związane z członkostwem w UE wynikały z jednej strony z dostępu do wspólnego europejskiego rynku i związane były m.in. z napływem bezpośrednich inwestycji zagranicznych i wzrostem obrotów w handlu zagranicznym, z drugiej strony – z transferami finansowymi z unijnego budżetu. Jak wynika z analiz Polskiego Instytutu Ekonomicznego nasz PKB per capita jest o 40% wyższy niż byłby w przypadku, gdyby Polska nie przystąpiła do Unii Europejskiej¹³.

Powyższe fakty, nie zmieniają istotności wyzwań jakimi pozostaje **wysoki poziom regulacji na rynku Unii Europejskiej**. Preregulowanie, nadmiar obowiązków sprawozdawczych oraz złożone procedury zgodności (compliance) zwiększają koszty prowadzenia działalności i ograniczają elastyczność firm. Przedsiębiorcy wskazują, że w globalnej konkurencji z podmiotami działającymi w mniej restrykcyjnych systemach regulacyjnych, europejskie firmy często znajdują się w niekorzystnej pozycji kosztowej i organizacyjnej.

Wspomniane zagadnienia są wyraźnie widoczne w badaniach opinii publicznej. Mankamenty związane z przynależnością do UE, podobnie jak w latach ubiegłych, koncentrują się wokół kwestii konieczności dostosowania polskiego prawa do prawa unijnego oraz nadmiernego ograniczenia suwerenności Polski. W ocenie badanych prymat prawa unijnego nad prawem polskim oznacza często konieczność wdrożenia niekorzystnych dla nas przepisów, przepisów postrzeganych jako zbyt daleko idące, niedostosowane do polskich warunków i możliwości, a w najlepszym wypadku – niepotrzebne i zbyt drobiazgowo. Badani mówią o braku samodzielności Polski, uzależnieniu od Unii i politycznej presji, aby podporządkować się decyzjom organów unijnych¹⁴.

Istotnym czynnikiem zewnętrznym, który w sposób trwały wpłynął na warunki prowadzenia działalności gospodarczej, była **pandemia COVID-19** i jej długofalowe konsekwencje. Choć bezpośrednia faza kryzysu sanitarnego została zakończona, jej skutki nadal są odczuwalne przez przedsiębiorców w wielu obszarach funkcjonowania gospodarki.

Pandemia doprowadziła do **gwałtownych i często nieprzewidywalnych ograniczeń administracyjnych**, czasowego zamykania całych sektorów gospodarki oraz przerwania

¹³ Raport PIE „Wielkie rozszerzenie. 20 lat członkostwa Europy Środkowej w UE”, <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2024/04/Wielkie-rozszerzenie.-20-lat-czlonkostwa-Europy-Srodkowej-w-UE.pdf>, dostęp w dniu 10.12.2025r.

¹⁴ Badanie, 20 lat członkostwa Polski w UE, CBOS, Nr 43/2024, Warszawa 2024, s.18

dotychczasowych łańcuchów dostaw. Dla wielu firm oznaczało to utratę przychodów, konieczność szybkiej reorganizacji działalności oraz funkcjonowanie w warunkach skrajnej niepewności regulacyjnej. Doświadczenie to trwale wpłynęło na postrzeganie ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej i ostrożność inwestycyjną przedsiębiorców.

COVID-19 przyczynił się również do **zaburzeń na globalnych rynkach pracy i surowców**, co pośrednio wpłynęło na wzrost kosztów prowadzenia działalności. Niedobory pracowników, zerwane ciągi logistyczne oraz ograniczona dostępność komponentów zwiększyły presję kosztową i ujawniły zależność wielu sektorów od międzynarodowych powiązań gospodarczych. W efekcie część przedsiębiorstw została zmuszona do skracania łańcuchów dostaw, dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia lub rezygnacji z części planowanych inwestycji.

Pandemia przyspieszyła także **zmiany strukturalne w gospodarce**, w tym cyfryzację, upowszechnienie pracy zdalnej oraz rozwój e-commerce. Choć dla części firm zmiany te stworzyły nowe możliwości rozwojowe, dla innych okazały się poważnym wyzwaniem organizacyjnym i finansowym, wymagającym szybkiego dostosowania modeli biznesowych.

W połączeniu z późniejszymi kryzysami – wojną w Ukrainie, presją inflacyjną i rosnącymi kosztami pracy – skutki pandemii COVID-19 nałożyły się na siebie, potęgując poczucie niestabilności i zmęczenia regulacyjnego wśród przedsiębiorców. Z perspektywy przedsiębiorczości pandemia stała się trwałym punktem odniesienia, który zmienił sposób myślenia o ryzyku, odporności firm oraz roli państwa w sytuacjach kryzysowych.

Do katalogu okoliczności zewnętrznych zaliczyć można również globalne spowolnienie gospodarcze, zmienność kursów walutowych, presję inflacyjną oraz rosnącą konkurencję ze strony gospodarek spoza UE. Wszystkie te czynniki składają się na wymagające i niestabilne otoczenie, w którym przedsiębiorczość wymaga nie tylko innowacyjności i odwagi, lecz także wysokiej odporności na ryzyko i zdolności adaptacyjnych.

*Pomimo trudności, 36 proc. przedsiębiorców uważa, że w Polsce warunki prowadzenia działalności gospodarczej są korzystne, a 30 proc. określa je jako neutralne. **To znacznie lepszy wynik niż średnia regionalna, gdzie tylko 24 proc. respondentów postrzega warunki biznesowe jako sprzyjające.** Różnica widoczna jest również wśród tych, którzy twierdzą, że w ich krajach*

nie da się prowadzić biznesu - w Polsce to 32 proc., podczas gdy w regionie aż 50 proc¹⁵.

W takich warunkach znaczenie stabilnych, przewidywalnych ram krajowych oraz skutecznego dialogu pomiędzy państwem a biznesem staje się jeszcze większe. Okoliczności zewnętrzne nie eliminują potencjału przedsiębiorczości, lecz wyraźnie podnoszą próg wejścia i koszt dalszego rozwoju działalności gospodarczej.

Wnioski i rekomendacje

Przeprowadzona analiza pokazuje, że przedsiębiorczość pozostaje jednym z kluczowych zasobów rozwojowych państwa i gospodarki, ale jej potencjał nie jest w pełni wykorzystywany. Polscy przedsiębiorcy wykazują się wysoką elastycznością, odpornością na kryzysy oraz zdolnością adaptacji do trudnych warunków zewnętrznych. Jednocześnie mierzą się z barierami systemowymi, niestabilnym otoczeniem regulacyjnym oraz rosnącymi kosztami prowadzenia działalności. Wnioski płynące z niniejszego opracowania wskazują na potrzebę działań długofalowych, spójnych i przewidywalnych, które wzmocnią przedsiębiorczość jako fundament rozwoju kraju.

Poniżej przedstawiono kluczowe rekomendacje i wnioski, istotne z perspektywy polityki państwa, legislacji oraz praktyki gospodarczej.

1. Uproszczenie przepisów i ograniczenie biurokracji

Niezbędne jest zmniejszenie liczby obowiązków administracyjnych i sprawozdawczych oraz uproszczenie procedur związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Mniej skomplikowane regulacje oznaczają niższe koszty, większą przejrzystość i więcej czasu na działania rozwojowe.

2. Stabilność i przewidywalność prawa gospodarczego

Częste zmiany przepisów podważają zaufanie przedsiębiorców i ograniczają skłonność do inwestowania. Kluczowe jest wprowadzanie regulacji z odpowiednim *vacatio legis*

¹⁵ <https://www.money.pl/gospodarka/polscy-przedsiębiorcy-wciąż-pelni-obaw-oto-największe-bariery-7183575586536032a.html>, dostęp w dniu 12.12.2025r.

oraz prowadzenie rzeczywistych konsultacji z biznesem.

3. Reforma systemu podatkowego w kierunku większej przejrzystości

Uproszczenie konstrukcji podatków, ograniczenie niejednoznacznych interpretacji oraz lepsza komunikacja ze strony administracji skarbowej zwiększyłyby poczucie bezpieczeństwa prawnego przedsiębiorców.

4. Wsparcie innowacji i działalności badawczo-rozwojowej

Konieczne jest dalsze rozwijanie ulg podatkowych, grantów i instrumentów finansowych wspierających innowacje, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw, które często nie dysponują wystarczającym kapitałem własnym.

5. Wzmocnienie ekosystemu start-upów

Start-upy wymagają dedykowanych rozwiązań prawnych i finansowych, obejmujących łatwiejszy dostęp do kapitału, uproszczone formy testowania produktów (regulatory sandboxes) oraz wsparcie w skalowaniu działalności.

6. Lepszy dostęp do finansowania dla MŚP

Rozwój instrumentów gwarancyjnych, pożyczkowych i kapitałowych, w tym we współpracy z sektorem bankowym i funduszami publicznymi, może ograniczyć barierę kapitałową hamującą rozwój wielu firm.

7. Inwestowanie w kompetencje i kapitał ludzki

Polityka państwa powinna wspierać kształcenie praktycznych kompetencji, rozwój umiejętności cyfrowych oraz uczenie się przez całe życie, co zwiększa innowacyjność i produktywność przedsiębiorstw.

8. Dostosowanie regulacji do realiów gospodarki cyfrowej

Prawo powinno nadążać za zmianami technologicznymi, uwzględniając nowe modele biznesowe, pracę zdalną, automatyzację i wykorzystanie sztucznej inteligencji, bez nadmiernego obciążania firm.

9. Zrównoważone wdrażanie polityk klimatycznych

Transformacja energetyczna powinna być realizowana w sposób stopniowy

i uwzględniający możliwości przedsiębiorców, poprzez mechanizmy kompensacyjne, wsparcie inwestycyjne i jasne harmonogramy zmian.

10. Budowa partnerskich relacji między państwem a biznesem

Wzrost zaufania, dialog i współodpowiedzialność za rozwój gospodarczy sprzyjają lepszemu projektowaniu regulacji oraz zwiększają skuteczność polityk publicznych.

Podsumowując, przedsiębiorczość w Polsce dysponuje znacznym potencjałem rozwojowym, jednak jego pełne wykorzystanie wymaga konsekwentnych działań systemowych. Państwo, tworząc stabilne, przejrzyste i przyjazne otoczenie regulacyjne, może nie tylko ograniczyć bariery rozwojowe, lecz także wzmocnić innowacyjność, konkurencyjność i odporność całej gospodarki.

Bibliografia:

1. Badanie, 20 lat członkostwa Polski w UE, CBOS, Nr 43/2024, Warszawa 2024.
2. Bariery prawne w rozwoju firm rodzinnych w Polsce, Najwyższa Izba Kontroli, Kielce 2018.
3. Bariery prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce, Maison&Partners na zlecenie Związku Przedsiębiorców i Pracodawców 2017.
4. Bryła P., Determinanty rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń wynikających z implementacji programu SAPARD, „Wieś i Rolnictwo”, nr 2(143), 2009.
5. Brzeziński A., Przedsiębiorczość. Teoria i praktyka, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2016.
6. <https://www.money.pl/gospodarka/polscy-przedsiębiorcy-wciąż-pelni-obaw-ot-najwieksze-bariery-7183575586536032a.html>, dostęp w dniu 12.12.2025r.
7. Kraszewska M., K. Pujer K., Konkurencyjność przedsiębiorstw – sposoby budowania przewagi konkurencyjnej, Wydawnictwo Exante, Wrocław 2017.
8. Raport PIE „Wielkie rozszerzenie. 20 lat członkostwa Europy Środkowej w UE”, dostępny <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2024/04/Wielkie-rozszerzenie.-20-lat-czlonkostwa-Europy-Srodkowej-w-UE.pdf>, Warszawa 2024r.
9. Raport z badania Global Entrepreneurship Monitor Polska 2021, Warszawa 2021

Analiza powstała w ramach aktywności Biura Analiz Centrum Grabskiego, którego powstanie sfinansowano w ramach realizacji zadania: „Edukacja społeczno-ekonomiczna wraz ze strukturalnym wsparciem dla Biura Analiz Fundacji Centrum im. Władysława Grabskiego” ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO Priorytet 4. Zadanie realizowano w latach 2023-2024.

Biuro Analiz Centrum Grabskiego funkcjonuje aktualnie w ramach działań Centrum Myśli Narodowej, którego powstanie dofinansowano ze środków Funduszu Patriotycznego funkcjonującego w ramach Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego- Edycja 2021 Wolność po polsku.

Dofinansowano ze środków Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego w ramach Funduszu Patriotycznego.